

Skogsprogrammet
Regeringskansliet

Anmälan att delta i nationella skogsprogrammets dialogprocess

Nyttan av svampar bör uppmärksammas i arbetet med skogen som en växande bioekonomi. Svampar sköter i princip om hela trädens upptag av vatten och näring, en svamprik skog betyder också en bättre tillväxt för träden – en god ekosystemtjänst. Därtill växer svampens betydelse som livsmedel, ett exempel är att färtickan kan bli en viktig proteinkälla för den allt större gruppen av vegetarianer i Sverige.

Härmed anmäler Svampkonsulenternas riksförbund intresse att delta i det nationella programmet dialogprocess. Även om vi inte kan få plats, hoppas vi att svampens betydelse kommer med i dialogen.

Om oss

Svampkonsulenternas riksförbund är en samlande kraft för att sprida kunskap om matsvampar och om sådana man ska avstå ifrån. Vi utbildar nya svampkonsulenter och förmedlar kontakter med våra experter till dem som söker våra kunskaper. Vi bistår sjukhus och Giftinformationscentralen vid misstankar om svampförgiftning. En ny utmaning är att sprida kunskap om svamp till inflyttade från andra länder – farliga förväxlingar med giftsvampar har tyvärr inträffat. Cirka 550 svampkonsulenter har utbildats sedan 1988. Svampkonsulenternas riksförbund bildades 1990.

Om svampen och träden

Vi ser med sorg hur hyggesbruket minskar tillgången på goda matsvampar. Många svampar är beroende av att mycelet har kontakt med värdrädet och svampen dör inom något år efter en kal-avverkning och kommer inte igen. Ett hyggesfritt skogsbruk med hänsyn ökar chansen att svampen ska finnas kvar och bidra till att nya träd får stöd i sin tillväxt, en ekosystemtjänst. Svampens betydelse för skogen beskrivs i Skogsstyrelsens rapport nr 7/2011 Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk. Slutrapport för delprojektet naturvärden. Det är skrivet av Anders Dahlberg, numera professor i mykologi vid Statens lantbruksuniversitet.

Om svampen som livsmedel, färgråvara

Mindre än 2 procent av skogens matsvampar tas tillvara idag. Samtidigt ökar svampens roll som livsmedel, inte minst bland krogar som använder dem som läckra ingredienser. Det skapar marknad för plockning och försäljning av svamp och ger arbete åt människor i glesbygd. Även hemmaodlingen med inköpta råvaror ökar och det innebär att man kan odla svamp året om, en ny nisch. I Japan är goliatmusseron en dyr läckerhet och det har skapat utrymme för export från Sverige. Många svampar

Svampkonsulenternas Riksförbund,
Ordförande: Rut Folke
Falkholmsgränd 19
127 46 Skärholmen
Mobil: 070-768 55 92
rut.folke@gmail.com

är rika på mineral och andra nyttigheter för oss människor. Proteinrika svampar som fårticka är bra föda för de som föredrar vegetarisk kost – och är dessutom ekologiska varor.

Svampar har traditionellt använts som färgmedel för garn. Vi märker ett ökande intresse för detta, både att plocka svampar och torka dem för försäljning till konsthantverk och hemslöjd

Förslag till diskussionsämnen i dialogen

- Vad kan göras för att på kort och lång sikt skapa intresse hos skogsnäringen för att bidra till den växande marknaden för svamp, bär, björksav och andra produkter från skogen?
- Svampens bidrag till skogens tillväxt bör ses som en ekosystemtjänst och skogsnäringen kan räkna hem detta bidrag ekonomiskt.
- Tekniken att odla svamp utvecklas. Kan man använda kraftledningsgator för odling och skörd av svamp och bär samtidigt som man får betalt av kraftbolaget för att hålla gator fria från sly?

Våra representanter

Vi önskar att vår kunskap om svamp ska tas tillvara i dialogen om det nationella skogsprogrammet. Svampkonsulenternas riksförbund önskar att delta i grupp 1 och 2. Våra representanter har båda lång erfarenhet av arbete inom skogsnäringen. Det är

Alf Pallin, Söderhamn, skogsmänniska i största allmänhet, har arbetat inom skogsnäringen på heltid som skogsarbetare i privata skogar, Mellanskog, Stora Kopparberg i 17 år. Upplevt förändringen från manuellt arbete med motorsåg och häst till dagens mekanik. Utbildad svampkonsulent samt också lärare vid utbildning av nya konsulenter, ser skogen som en resurs från flera sidor, den ekonomiska betydelsen vad gäller virkesuttag, friluftsliv, rekreation samt bevarande av biologisk mångfald.

Ola Hultman, entreprenör från Värmland som numera driver en verksamhet med skogssvamp som bas. Wermlands Skogsförråd AB köper in matsvamp från privatpersoner och skogsägare och levererar färsk och torkad svamp till restaurang- och butiksgrossister i Centraleuropa. Merparten säljs i Sverige, Norge, Danmark och Frankrike. England ser också lovande ut som restaurangmarknad. Företaget har senaste åren sysselsatt 12 personer året om och ytterligare 10-20 personer i inköpsorganisationen under säsong. Över tre tusen privatpersoner är registrerade som leverantörer och företaget bedömer att matssvamp från skogen har potential att sysselsätta tusentals personer.

I företagets visioner ligger också hälsorelaterade produkter från skogen. Det handlar om naturligt förädlad vatten (björksav), örter, bär och växtdelar som kan skördas i stora kvantiteter utan att ha negativa effekter. Läs mer i bilaga 1.

Med vänlig hälsning
Stockholm 21 maj 2015

Rut Folke, ordförande

Bilaga 1. Underlag från Ola Hultman, Wermlands Skogsförråd AB

Jag gick ut Naturbrukslinjen på Södra Viken i Sunne 1980 och har jobbat först som anställd skogshuggare och senare som virkesmätare med uppdrag åt olika skogsbolag. Egna småföretag har drivits på deltid sedan 1985 och på heltid sedan 2000.

Är sedan 2010 själv skogsägare i liten skala. Skogsägandet tjänar mest som inspirationskälla till nytänk och som försöksobjekt för något projekt. Ett sådant projekt syftar till att höja värdet på rotstockar rejält med liten insats. Ett annat projekt pågår med björksav.

Mitt företags Wermlands Skogsförråd AB (WSF) verksamhet som är kompletterad med några mindre olika affärsområden har de senaste åren sysselsatt 12 personer året om och ytterligare 10-20 personer i inköpsorganisationen under säsong. Över tre tusen privatpersoner är registrerade som leverantörer och vi bedömer att matsvamp från skogen har potential att sysselsätta tusentals personer.

WSF har de senaste två åren utvecklat ett unikt koncept för torkad svamp till butik i syfte att förlänga säsongen och kunna ha en bredare personalbas för framtida projekt.

I företagets visioner ligger också hälsorelaterade produkter från skogen där svamp även har indirekt betydelse. Det handlar om naturligt förädlad vatten (björksav), örter, bär och växtdelar. På önskelistan står en forsknings/utvecklingsavdelning med syfte att hitta användningsområden för växtdelar som kan skördas i stora kvantiteter. En del av idéernas bärkraft ligger i att detta kan skördas inte bara utan negativ inverkan utan med en tydligt positiv inverkan på flora, fauna och funga. Unga björklöv, granskott och blåbärsblad är exempel på sådana tillgångar.

Sverige har ett unikt utgångsläge både för att bli föredöme på ännu ett område och för att ta täten i den ekonomiska kapprustningen. Allt med mångfald och hållbarhets förtecken.

Idéer som jag går igång på

Vi har historiskt sett missat svampens betydelse i skogsbrukssammanhang. Hur nära är vi att starta en kedjereaktion som inte går att hejda?

Svampens indirekta betydelse för *allt levande* är en faktor som vi inte bara ska vara aktsamma om för sakens skull utan också för att den stabilitet som kommer med alltings mångfald är ekonomiskt intressant. I ett hållbart framgångsrecept är fungans mångfald en ovillkorlig ingrediens.

Vad jag tror mig kunna tillföra i grupp 1

Nya skogsprodukter som gynnar miljön har inte bara indirekt effekt, utan även direkt genom att stabilisera och utveckla förutsättningarna för mångfald. För mig står det klart att en förändring av traditionellt skogsbruk kan ta oerhört lång tid om man inte hittar ett sätt bibehålla de ekonomiska ”kvartalsvärdena” eller ännu hellre skapa nya ekonomiska incitament som överstiger de gamla. Gärna med råge. I det senare fallet skulle det bli bra fart på förändringarna.

I gruppen skulle jag vilja jobba med översiktsskalkyler för potentiella nya ekonomiska värden. Jag vet att skogsmark vid traditionellt bruk avkastar till ägaren 0,12 kr per kvadratmeter och år. Stämmer då

mina tankar om att samma mark kan ge 15 gånger mer, alltså bortåt 2 kr? Vad är i så fall potentialen nationell nivå?

Jag skulle även gärna diskutera

- Vad kan göras på kort och lång sikt för att skapa marknader för nya produkter?
- Kan dagens skogsmaskiner över tid ställas om för insamling av löv, blad, barr, sav och skott, antingen på stående levande träd eller i samband med avverkning?
- Kan man nyttja kraftledningsgator för odling och skörd samtidigt som man får betalt av kraftbolaget?
- Kan man bygga en industri likt ett bryggeri kring förädling och tappning av björksav? Naturligtvis kan man det, men hur skulle insamlingen gå till? Organiserade markägare med egna lösningar eller specialiserade entreprenörer som köper på rot?

Detta ser jag som en väsentlig del av vad framtidens skogsbruk ska handla om. Resultaten kan börja bli synliga redan om 7-8 år, men det kan också 30 eller 50 år. Hur vi agerar nu är väl det som avgör. Att skogsbruket *ska* in på denna väg är jag hur som helst övertygad om.

WSF AB

Ola Hultman